

Paragraaf C Onderhoud kapitaalgoederen

Omschrijving (toelichting)

Inleiding

De openbare ruimte is één van de pijlers van onze samenleving met een groot maatschappelijk rendement. Deze openbare ruimte bestaat uit kapitaalgoederen die zich laten onderscheiden in wegen, openbare verlichting, civiele kunstwerken, riolering, water en groen. Een goed functionerende openbare ruimte draagt bij aan actuele thema's zoals sociale samenhang, veiligheid, gezondheid, mobiliteit en bereikbaarheid, leefbaarheid en vastgoedwaarde. Hiervoor is het van groot belang dat de openbare ruimte goed wordt beheerd. De gemeente Waalre beheert ongeveer 195 hectare openbare ruimte, dat is in onderverdeeld in diverse arealen zoals onderstaand weergegeven. Daarnaast beheert de gemeente Waalre nog 414 hectare bos- en natuurterrein en een aantal gebouwen.

Objecten Openbare Ruimte	Onderdeel	Aantal 2025	Eenheid
a. Wegen	Asfalt	446.241	m2
	Elementen	648.126	m2
	Halfverharding/Zandwegen	19.619	m2
	Beton	1.818	m2
b. Openbare Verlichting	Masten	4.617	stuks
	Armaturen	4.752	stuks
	Lampen	4.771	stuks
c. Civiele kunstwerken	Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	19	stuks
	Duikers	519	stuks
d. Riolering	Vrijverval riolering	117.963	m1
	Drukriool	22.091	m1
	Drainage	6.362	m1
	Gemalen (groot)	11	stuks
	Gemalen (klein)	94	stuks
	Bergbezinkbassin	2	stuks
e. Water	Watergangen (sloten)	28.668	m1
	Wadi	17.212	m2
f. Groen	Bomen	13.975	stuks
	Beplanting	236.740	m2
	Gras	187.863	m2
	Bermen	374.663	m2
	Ecologische Verbindings Zones (EVZ)	1	stuks
	Bos- en natuurterreinen	415	ha

1. Wegen

Wegen

Omschrijving (toelichting)

Met een areaal van 1,1 miljoen m² wegooppervlak in Waalre en een nieuwwaarde van ca. 105 miljoen euro heeft het wegbeheer een zeer groot aandeel in de beheertaken. Een goed functionerend wegennet is essentieel voor een goede bereikbaarheid en beleving van de gemeente. Het in stand houden van een kwalitatief goed wegennet met verantwoord wegbeheer is daarom uiterst belangrijk. De gemeente Waalre is wettelijk verantwoordelijk voor het onderhoud van het openbare wegennet. Zo verplicht de Wegenwet de gemeente tot het uitvoeren van regelmatig en duurzaam onderhoud van de openbare wegen. Tevens is de gemeente, conform het Burgerlijk Wetboek, aansprakelijk bij schade van de burger, als de gemeente heeft verzuimd zorg te dragen voor het in een goede staat verkeren van de openbare weg.

Het beleidskader met betrekking tot onderhoud van verhardingen is vastgelegd in het wegenbeheerplan (2019-2028). Het uitgangspunt hierbij is kwaliteitsgestuurd onderhoud op basis van tweejaarlijkse wegininspecties. De laatste inspectie is eind 2025 uitgevoerd en opgeleverd. De algemene kwaliteit van de verhardingen is een verdeling van verschillende kwaliteiten in het totale areaal. Zo is er altijd een deel van de verhardingen aan onderhoud toe en zullen ander delen nog in goede staat zijn. De gemiddelde kwaliteit van de verhardingen wordt bepaald op basis van de zogenaamde 90% regel die is ontworpen door CROW. Hierbij wordt de gemiddelde kwaliteit van de verhardingen gelijkgesteld aan de minimale kwaliteit die door 90% van het areaal wordt gehaald. Wanneer 90% van het areaal kwaliteit B of hoger heeft dan wordt de kwaliteit voor alle verhardingen samen met de kwaliteit B beoordeeld.

Vanaf 2020 zijn er forse extra investeringen in de wegennet gedaan waarbij de focus in beginsel lag op onderhoud van asfaltverhardingen om kapitaalvernietiging te voorkomen. In de begrotingen 2022 en 2023 zijn extra middelen opgenomen om alle wegen minimaal op onderhoudsniveau B (basis) te krijgen. In de periode 2021-2025 is hiermee een flinke inhaalslag gemaakt in het verbeteren van de kwaliteit van het wegennet. Het algemene kwaliteitsniveau van de asfaltverhardingen in de gemeente Waalre is inmiddels B. De komende jaren wordt er een flinke noodzakelijke inhaalslag gemaakt om de elementenverharding ook op een gemiddeld kwaliteitsniveau B te verkrijgen.

De gemeente Waalre beheert het volgende wegenareaal:

a. Wegen	Aantal 2025	Eenheid
Asfalt	446.241	m ²
Elementen	648.126	m ²
Halfverharding/Zandwegen	19.619	m ²
Beton	1.818	m ²

Civiele Kunstwerken

In 2020 zijn de bruggen in Waalre geïnventariseerd en geïnspecteerd. Van elke brug is een paspoort met een toestandinspectie opgesteld dat is vertaald in een Meerjaren onderhoudsprogramma (MJOP) voor het complete areaal. Om het benodigd onderhoud uit te kunnen voeren is er een voorziening gevormd. In 2025 is het meerjarig onderhoudscontract opgesteld en aanbesteed. Het MJOP wordt eens per twee jaar geactualiseerd.

De duikers (verbindingsbuizen tussen waterlopen) worden met het maaien van de waterlopen geïnspecteerd. Indien nodig wordt er curatief onderhoud uitgevoerd op basis van deze inspectie.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal civiele kunstwerken:

c. Civiele kunstwerken	Aantal 2025	Eenheid
Bruggen (hout, staal, beton), duikerbruggen	24	stuks
Duikers	519	stuks

Kosten

Omschrijving (toelichting)

Voor het reguliere onderhoud is het budget dat in de begroting 2025 evenals in de begroting 2024 is opgenomen een bedrag van € 800.000.

Er is jaarlijks een investeringskrediet van € 1.500.000 beschikbaar op basis van het WBP en in 2025 en 2026 is er nog een verhoging van het beschikbare investeringskrediet van € 750.000 per jaar beschikbaar o.b.v. de wensenlijst / kaderbrief 2023. De kapitaallasten van deze kredieten zijn in de begroting opgenomen.

Excel-tabel

Reguliere onderhoudskosten	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Aanleg en onderhoud straten en pleinen	1.152.866	1.112.667	1.451.174	1.332.344	1.514.941	1.688.073	1.736.282

Bovenstaande budgetten hebben betrekking op het zichtbare gedeelte van de verharding. Voor de verschillenverklaring verwijzen wij u naar de programma's.

De kwaliteit van een weg kan niet enkel gewaarborgd worden door het periodiek uitvoeren van (groot) onderhoud. Na een periode variërend tussen de 40 en 60 jaar (afhankelijk van ondergrond en verkeersbelasting) komt de weg aan het einde van zijn levensduur of sluit de opbouw van de weg niet meer aan op de verkeersbelasting. De weg dient dan te worden gerehabiliteerd. Bij rehabilitatiemaatregelen wordt de weg, na het doorlopen van een groot onderhoudscyclus, aan het einde van de levensduur op het oorspronkelijke structurele en kwalitatieve gebruiksniveau gebracht. Hierbij wordt de gehele verhardingsconstructie (inclusief fundering) opnieuw opgebouwd. Uit onderzoek naar de kwaliteit van de onderlagen van de belangrijke ontsluitingswegen, is gebleken dat een aantal wegen, ondanks dat deze visueel geen of weinig gebreken vertonen toch op korte termijn vervangen zullen moeten worden. Met name op asfaltwegen waar kapitaalvernietiging op de loer ligt. Echter hebben we nog steeds te kampen met een

achterstand. Deze achterstand betreft met name de wegen met elementenverhardingen omdat we de afgelopen jaren flink geïnvesteerd is in de asfaltwegen. Er is in de begroting jaarlijks een investeringskrediet van € 1.500.000 beschikbaar op basis van het WBP. Voor het jaar 2025 en 2026 is er nog een extra verhoging van het beschikbare investeringskrediet van € 750.000 per jaar beschikbaar. De kapitaallasten van deze kredieten zijn in de begroting opgenomen.

2. Stedelijk Water & Riolering

Programma Water Riolering en Klimaat

Omschrijving (toelichting)

Een goed rioolstelsel is nodig voor de bescherming van volksgezondheid, het milieu en het tegengaan van wateroverlast. Het rioolstelsel verwijdert het afvalwater en het overtollige hemelwater uit de woonomgeving zodat niet te vaak en niet te lang wateroverlast voorkomt. De aanleg en het instandhouden van het rioolstelsel is een gemeentelijke taak, die voortkomt uit de Omgevingswet. In het Programma Water Riolering en Klimaat 2023-2027 (PWRK voorheen GRP) is vastgelegd hoe de gemeente de zorgplichten invult. Riolerings maakt deel uit van de openbare ruimte met alle dynamiek die daarin aanwezig is. Het PWRK is hét middel om de gemeentelijke watertaken doelmatig vast te leggen. Riolerings maakt ook deel uit van het watersysteem dat zich uitstrekt tot buiten de gemeentegrenzen. Het functioneren van de riolering beïnvloedt de kwaliteit van het watersysteem.

Door klimaatverandering is er ook noodzaak om de openbare ruimte klimaat adaptief in te richten. De waterafvoer via sloten en regenwaterriool en de berging en infiltratie in wadi's en infiltratieriool krijgt daardoor een steeds belangrijker functie in het watersysteem. Er is extra ingegrepen om het stelsel schoon en functioneel houden van deze voorzieningen om een goede waterafvoer en infiltratie te garanderen vraagt extra beheerkosten.

Afvalwater

Afgelopen jaren is een inhaalslag gemaakt met rioolinspecties om een beeld te krijgen van de kwaliteit en eventuele gebreken van alle riolen. Nagenoeg het gehele stelsel is in beeld gebracht. Aan de hand van deze inspecties is een maatregelplan uitgevoerd, waarbij veel is geïnvesteerd in het verwijderen van wortels uit het riool.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal aan riolen:

d. Riolerings	Aantal 2025	Eenheid
Vrijverval riolerings	(114.203) 120.087	m1
Drukriool	(22.081) 22.091	m1
Drianage	(6.229) 6.362	m1
Gemalen (groot)	11	stuks
Gemalen (klein)	94	stuks
Bergbezinkbassin	2	stuks

Hemelwater

Omschrijving (toelichting)

Het onderdeel hemelwater bestaat uit de vier onderdelen: sloten, wadi's, regenwaterriolering en infiltratievoorzieningen:

Sloten

Het onderhoud van de sloten is naast het maaien (vegen) van de sloot ook bij de belangrijke duikers de sloot uitgediept en doorgespoten.

Wadi's

Het onderscheid tussen sloten en wadi's is, dat de sloten het water afvoeren naar een ander oppervlaktewater, en dat wadi's vooral bedoeld zijn voor bergen en ter plekke infiltreren van hemelwater. Het aantal wadi's is de laatste jaren toegenomen om zoveel mogelijk regenwater op te vangen en lokaal te infiltreren. De wadi's in Heidepark zijn nog niet aangelegd en opgenomen in het areaal, de hoeveelheden blijven daardoor ongewijzigd.

Regenwaterriolering

Om het hemelwater gescheiden in te zamelen legt de gemeente of ontwikkelaar ook regenwaterriolering aan bij nieuwbouw. Bij het vervangen van riool wordt waar mogelijk een regenwaterriool met infiltratievoorziening aangelegd. In 2025 bedraagt de lengte aan infiltratieriool / regenwaterriool 24,5 km dat is een toename van 8 km, voornamelijk in plan Heidepark en project Eindhovenseweg.

Infiltratievoorzieningen

Naast de wadi en infiltratie riool zijn er ondergrondse infiltratie voorzieningen aangelegd zoals lavasteen pakketten en bergingskelders. Dit is een optie als er bovengronds weinig ruimte is zoals bij Traverse Noord of wordt toegepast op particulier terrein bij kleinere inbreidingslocaties.

Bovenstaande vier onderdelen maken onderdeel uit van het regenwater afvoer- en bergingssysteem van de gemeente Waalre.

De gemeente Waalre beheert het volgende areaal aan watergangen en stedelijk water:

e. Water	Aantal 2025	Eenheid
Watergangen (sloten)	27.398	m1
Wadi	17.213	m2

Grondwater

Omschrijving (toelichting)

Het grondwatermeetnet meet de grondwaterstanden met behulp van een datalogger. Hierdoor zijn de meetgegevens pas na minimaal een half jaar ter beschikking. De data wordt gevalideerd door brabant water en aangeboden aan het BRO loket in het in 2021 afgesloten contract. De kosten voor materiaal voor de reparatiewerkzaamheden zijn separaat in rekening gebracht. In 2026 moet het contract worden herzien.

De toegangspuit tot de drainageleidingen is opgegraven en hersteld. De leidingen zijn doorgespoten en worden nu 5 jaarlijks in de planning opgenomen

In de hogere delen aan de rand van het stedelijk gebied met aansluitend hogere bospercelen is ook drainage aangelegd om bij langdurige neerslag wateroverlast te voorkomen.

Kosten

Omschrijving (toelichting)

Het verloop van de kosten voor het reguliere onderhoud (incl. kapitaallasten) die zijn in onderstaand schema weergegeven:

Excel-tabel

Reguliere onderhoudskosten	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	Rekening 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Pompen en riolering	1.063.489	1.130.464	1.176.673	1.199.530	1.355.352	1.354.989	1.370.983
Ontrekking uit voorziening	522.583	282.508	643.676	611.070	813.359	755.493	716.589
Saldo	540.906	847.956	532.997	588.460	541.993	599.496	654.394

Projecten

Omschrijving (toelichting)

De rioolvervangingsprojecten maken onderdeel uit van de infrastructurele projecten. Voor de periode 2025 - 2027 worden enkele grote projecten uitgevoerd: Traverse-noord en deel Onze Lieve Vrouwedijk

Een project wordt in 2026 uitgevoerd te weten Gestelsestraat-Zuid

Daarnaast zijn er specifieke wateroverlastlocaties waar in 2025 riolering, duikers en drainage is aangelegd om de afvoer van grondwater en regenwater te verbeteren. Onder ander in de omgeving Vonderveld.

3. Openbaar Groen

Groenbeleid

Omschrijving (toelichting)

Het beleid voor het openbaar groen is vastgelegd in het Beleid- en beheerplan Groen en Bomen (2020). Het groen binnen de bebouwde kom draagt substantieel bij aan de uitstraling en kwaliteit van de leefomgeving en de kwaliteit moet passen bij de ambitie "een weelderige groene ruimte als excellente woonomgeving". Het groenbeleid is aan de hand van de volgende thema's nader uitgewerkt

Mooi groen Waalre: De gemeente is zuinig op het bestaande groenareaal en wil de inrichting en kwaliteit hiervan verbeteren en zoekt naar mogelijkheden voor meer groen bij nieuwe ontwikkelingen.

Er wordt naar mogelijkheden gezocht om de buitenruimte verder te vergroenen, ruimte gecreëerd voor klimaatadaptatie zoals bijvoorbeeld voor waterberging, beheerbewust ontworpen en de kwaliteit van de entrees wordt verhoogd zodat beide kernen de gewenste uitstraling krijgen.

Doen in het groen: De gemeente behoudt een goede balans tussen gebruiksgroen en groen met natuurwaarde.

Bij (her)inrichting worden voorzieningen getroffen om ontmoeting te stimuleren en natuurlijk spelen wordt gestimuleerd.

Groen in een veranderend klimaat: De gemeente speelt met klimaatadaptieve maatregelen op voorhand in op (te verwachten) gevolgen van klimaatveranderingen. We streven naar minder verhard oppervlak, groen dat klimaatadaptief is ontworpen, passen klimaatbestendige beplanting toe. In samenwerking met water en riolering stimuleren we inwoners om hun tuin te vergroenen en hemelwater af te koppelen.

Divers en natuurlijk groen: De gemeente zoekt binnen de kernen naar ruimte voor natuurwaarden, ziet hier voornamelijk kansen aan de randen van de kernen en in de grotere gebruiksgroenvoorzieningen. Daar waar mogelijk maken we natuurlijke overgangen naar het buitengebied of trekken dat de wijk in, daar waar mogelijk wordt het maaibeheer aangepast en gazons en bermen omgevormd naar kruidenrijk gras om de biodiversiteit te vergroten.

Groenbeheer

Omschrijving (toelichting)

Groenbeheer gaat over het heel, netjes en veilig houden van het groen in de openbare ruimte, ofwel het in stand houden van de kwaliteit van het groen binnen de bebouwde kom.

Omdat er veel waarde wordt gehecht aan het groen is het beheer gericht op een verzorgde uitstraling en goede (technische) kwaliteit. De dorpsgroenstructuur, de wijkgroenstructuur en bijzondere gebieden zoals centra en begraafplaatsen worden op een hoger niveau (A) beheerd dan de verblijfsgebieden (B). Het beheer is integraal uitgevoerd voor meer samenhang tussen de verschillende disciplines (groen, water, wegen) waardoor het beheer zo efficiënt mogelijk kan worden uitgevoerd.

Boombeleid

Omschrijving (toelichting)

Het bomenbestand is duurzaam in stand gehouden. Randvoorwaarde voor een duurzaam bomenbestand is een hoge vitaliteit en lange levensduur. Daarom wordt niet gestreefd naar een zo groot mogelijk aantal bomen, maar naar een zo gezond mogelijk bomenbestand met veel bladmassa (kroonvolume).

Bij nieuwe aanplant zijn klimaatbestendige soorten toegepast, binnen een boomstructuur zijn meerdere soorten toegepast om de kwetsbaarheid te beperken en de biodiversiteit te

vergroten, we streven naar minder overlast door voldoende boven- en ondergrondse groeiruimte voor bomen.

Boombeheer

Omschrijving (toelichting)

Het bomenbestand is beheerd aan de hand van een efficiënt beheersysteem. Er is planmatig beheerd, om ervoor te zorgen dat het bomenbestand zich optimaal kan ontwikkelen en waarmee problemen zijn voorkomen of snel opgelost. Elk jaar wordt in het betreffende deelgebied in combinatie met onderhoud (snoeien) een boomveiligheidscontrole uitgevoerd om de vitaliteit en de onderhoudstoestand te controleren. Aan de hand van de resultaten wordt het beheer indien nodig aangepast of extra (onderhoud)maatregelen uitgevoerd.

Betrokkenheid inwoners

Omschrijving (toelichting)

Bewonersinitiatieven, zowel voor aanleg als onderhoud van groen, worden onder voorwaarden actief opgepakt en ondersteund.

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalre beheert het volgende groenareaal:

f. Groen	Aantal 2025	Eenheid
Bomen	13.975	stuks
Beplanting	236.740	m2
Gras	187.863	m2
Bermen	374.663	m2
Ecologische Verbindings Zones (EVZ)	1	stuks
Bos- en natuurterreinen	415	ha

Kosten

In de Begroting 2026 -2029 is investeringsruimte voor zowel groenvervanging als voor structureel beheer en onderhoud opgenomen.

Voor het onderhoud is onderstaand budget in de begroting opgenomen:

Onderdeel	2024	2025	2026	2027	2028
Regulier beheer en onderhoud	1.031.000	1.077.000	1.077.000	1.077.000	1.077.000
Investering 2023 t/m 2025; 600.000 (lasten vanaf 2025)		40.000	40.000	40.000	40.000
Investering 2025 t/m 2028; 600.000 (lasten vanaf 2028)					40.000
Totaal	1.031.000	1.117.000	1.117.000	1.117.000	1.157.000

4. Openbare verlichting

Openbare Verlichting

Omschrijving (toelichting)

De Openbare Verlichting (OVL) bestaat uit ruim 4600 lichtmasten. Om ervoor te zorgen dat de verlichting goed blijft functioneren, moet er regelmatig onderhoud worden uitgevoerd en materialen worden vervangen. In de begroting is budget beschikbaar voor het verhelpen van storingen, schades en preventief onderhoud zoals lampvervanging en schilderwerk. Daarnaast is er budget voor het vervangen van materiaal dat het einde van haar levensduur heeft bereikt. Voor lichtmasten is dat standaard na 40 jaar en voor armaturen is dat 20 jaar.

Gemeente Waalre heeft inmiddels ruim 56% van haar OVL-areaal verduurzaamd door armaturen met conventionele lichtbronnen te vervangen door LED armaturen. Deze operatie gaat de komende jaren door waarbij het uitgangspunt is dat we zoveel mogelijk werk met werk willen maken. Hierom combineren we de verduurzaming voornamelijk met grote infrastructurele projecten en de integrale wijkaanpak. Hiermee wordt een verdere besparing op de energie- en exploitatielasten gerealiseerd en wordt er tevens een verbetering van de sociale veiligheid tot stand gebracht.

De gemeente Waalre beheert het volgende OVL areaal:

b. Openbare Verlichting	Aantal 2025	Eenheid
Masten	4.617	stuks
Armaturen	4.752	stuks
Lampen	4.771	stuks

Beschikbare budget regulier onderhoud openbare verlichting: € 70.000

Beschikbare budget periodieke vervanging armaturen en lichtmasten: € 63.000

Kosten

Omschrijving (toelichting)

Het verloop van de kosten voor het reguliere onderhoud (incl. kapitaallasten en energieverbruik) die zijn in onderstaand schema weergegeven:

Excel-tabel

Reguliere onderhoudskosten	Begroting 2024	Rekening 2024	Begroting 2025	rekening 20252	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028
Openbare verlichting	302.000	278.516	312.000	285.000	312.000	312.000	312.000

5. Gemeentelijke gebouwen

Gemeentelijke gebouwen

Omschrijving (toelichting)

De gemeente Waalre heeft een aantal panden in eigendom. Om een goed beeld voor het (bouwkundig) meerjarenonderhoud te krijgen en houden worden deze panden elk jaar geïnspecteerd.

Het betreft de volgende panden:

- Huis van Waalre
- Gemeentewerf
- Sporthallen
- Wijkgebouw de Pracht
- Brandweerkazerne (+ stalling Waalre-dorp)
- Kleedgebouwen buitensportaccommodaties
- stallingsruimte begraafplaats Aalst

Gedurende de jaren worden in het MJOP de verschillende duurzaamheidsmaatregelen uitgevoerd. Variërend van LED-verlichting en het isoleren van spouwmuren tot het aanbrengen van duurzame warmteopwekkingssystemen.

Bij de verschillende panden worden de werkzaamheden volgens de meerjarenplanning uitgevoerd. In de begroting 2026-2029 zijn de stortingen in de voorziening onderhoud gemeentegebouwen opgenomen. Deze voorziening voorziet in de uitgaven voor groot onderhoud van genoemde gebouwen voor de jaren 2026 - 2035. De jaarlijkse uitgaven voor onderhoud zijn opgenomen in de exploitatie.

Meer specifiek staat op het programma om verschillende panden te voorzien van energiemonitoring om een helder beeld te krijgen over de energieverbruiken.

